ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 28. júna 2007 *

Vo veci C-331/05 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora, podané 2. septembra 2005,

Internationaler Hilfsfonds eV, so sídlom v Rosbachu (Nemecko), v zastúpení: H. Kaltenecker a S. Krüger, Rechtsanwälte,

odvolateľ,

ďalší účastník konania:

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: M.-J. Jonczy a S. Fries, splnomocnené zástupkyne, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

* Jazyk konania: nemčina.

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory C. W. A. Timmermans, sudcovia P. Kūris, K. Schiemann (spravodajca), L. Bay Larsen a J.-C. Bonichot,

generálna advokátka: V. Trstenjak,
tajomník: B. Fülöp, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 16. novembra 2006,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 28. marca 2007,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Internationaler Hilfsfonds eV (ďalej len „IH“) svojím odvolaním navrhuje zrušenie uznesenia Súdu prvého stupňa Európskych spoločenstiev z 11. júla 2005, Internationaler Hilfsfonds/Komisia (T-294/04, Zb. s. II-2719, ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktorým tento súd zamietol jeho žalobu podľa článku 288 druhého odseku ES smerujúcu k zaviazaniu Komisie Európskych spoločenstiev na náhradu údajne spôsobenej škody spočívajúcej v nákladoch na zastúpenie advokátom vynaložených v troch konaniach o sťažnosti pred Európskym ombudsmanom ako zjavne nedôvodnú.

Právny rámec

2 Dňa 9. marca 1994 prijal Európsky parlament rozhodnutie 94/262/ESUO, ES, Euratom o úprave a všeobecných podmienkach upravujúcich výkon funkcie ombudsmana (Ú. v. ES L 113, s. 15; Mim. vyd. 01/001, s. 283).

3 Podľa článku 1 ods. 3 rozhodnutia 94/262 ombudsman nesmie zasahovať do súdnych konaní alebo spochybňovať rozhodnutia súdu.

4 V súlade s článkom 2 ods. 6 tohto rozhodnutia nemajú sťažnosti podané ombudsmanovi vplyv na lehoty platné pre podanie odvolania v správnych alebo súdnych konaniach.

5 Okrem toho na základe článku 2 ods. 7 uvedeného rozhodnutia platí, že ak musí ombudsman z dôvodu prebiehajúceho alebo ukončeného súdneho konania týkajúceho sa tej istej veci vyhlásiť sťažnosť za neprípustnú alebo ukončiť jej preskúmanie, výsledky vyšetrovania, ktoré prípadne vykonal v tejto veci, sa založia bez ďalšieho konania.

Okolnosti predchádzajúce sporu

6 V napadnutom uznesení boli skutkové okolnosti sporu opísané takto:

„6 Žalobca je mimovládnou organizáciou (MVO) podľa nemeckého práva, ktorá podporuje utečencov, obete vojen a hromadných nešťastí. V období od roku 1993 do roku 1997 predložil Komisii šesť žiadostí o spolufinancovanie činností.

7 Pri posudzovaní prvých žiadostí sa oddelenia Komisie domnievali, že žalobca nie je oprávnený poberať pomoc, ktorá sa poskytuje MVO, pretože nespĺňa všeobecné požiadavky na spolufinancovanie projektov. Žalobca bol o uvedenom informovaný listom z 12. októbra 1993. Listom z 29. júla 1996 Komisia uviedla hlavné dôvody, ktoré ju viedli k záveru, že žalobca sa nemôže považovať za oprávnenú MVO.

8 Dňa 5. decembra 1996 predložil žalobca Komisii nový projekt. V septembri 1997 bola Komisii prostredníctvom novej žiadosti predložená upravená verzia tohto projektu. Komisia o týchto nových žiadostiach o spolufinancovanie nerozhodla, pretože sa domnievala, že aj naďalej ostáva v platnosti rozhodnutie z 12. októbra 1993 o neoprávnenosti žalobcu.

9 Žalobca sa teda obrátil na ombudsmana s troma sťažnosťami, pričom prvú podal v roku 1998 [sťažnosť č. 338/98/VK] a zvyšné dve v roku 2000 [sťažnosti č. 1160/2000/GG a č. 1613/2000/GG]. Tieto sťažnosti sa týkali najmä dvoch aspektov, a to otázky prístupu žalobcu k spisu a otázky, či Komisia riadne preskúmala žiadosti žalobcu.

10 Pokiaľ ide o prístup k spisu, ombudsman dospel vo svojom rozhodnutí z 30. novembra 2001 k záveru, že zoznam dokumentov, ktoré Komisia navrhovala žalobcovi na nahliadnutie, nebol úplný, že Komisia bezdôvodne zadržiavala niektoré dokumenty a že v dôsledku toho môže toto konanie Komisie predstavovať

prípad nesprávneho úradného postupu. Ombudsman Komisii navrhol, aby povolila primeraný prístup k spisu. Nahliadnutie do spisu sa uskutočnilo v priestoroch Komisie 26. októbra 2001. Ombudsman okrem iného skonštatoval, že došlo k prípadu nesprávneho úradného postupu, keďže žalobca nemal možnosť byť formálne vypočutý v súvislosti s informáciami, ktoré Komisia získala od tretích osôb, pričom tieto informácie boli použité pri vydaní rozhodnutia v jeho neprospech.

11 Pokiaľ ide o otázku, či boli žalobcove žiadosti riadne preskúmané, ombudsman dospel prostredníctvom iného rozhodnutia, ktoré bolo vydané takisto 30. novembra 2001, v otázke zohľadnenia niektorých informácií od tretích osôb Komisiou k záveru, že k takémuto preskúmaniu nedošlo. Okrem toho v rozhodnutí z 11. júla 2000 ombudsman kritizoval skutočnosť, že Komisia nechala uplynúť príliš dlhú lehotu, kým došlo k písomnému predloženiu dôvodov, ktoré ju v roku 1993 viedli k záveru o neoprávnenosti žalobcu. Napokon, pokiaľ ide o skutočnosť, že Komisia formálne nerozhodla o žiadostiach, ktoré žalobca podal v decembri 1996 a v septembri 1997, ombudsman vo svojom rozhodnutí z 19. júla 2001 Komisii odporučil, aby o týchto žiadostiach rozhodla do 31. októbra 2001.

12 Na účely vyhovenia odporúčaniam ombudsmana zaslala Komisia 16. októbra 2001 žalobcovi list zamietajúci dva projekty podané v decembri 1996 a v septembri 1997 z dôvodu neoprávnenosti žalobcu na spolufinancovanie.

13 Žalobca návrhom podaným 15. decembra 2001 podal žalobu proti listu zo 16. októbra 2001. Rozsudkom z 18. septembra 2003, Internationaler Hilfsfonds/Komisia (T-321/01, Zb. s. II-3225), Súd prvého stupňa zrušil rozhodnutie Komisie zo 16. októbra 2001, ktorým boli zamietnuté dve žiadosti žalobcu o spolufinancovanie z decembra 1996 a septembra 1997 a žalovanú zaviazal na náhradu trov konania.

14 Žalobca vo svojej žalobe požadoval od žalovanej takisto náhradu nákladov, ktoré mu vznikli v konaní pred ombudsmanom. Vo svojom rozsudku Súd prvého stupňa rozhodol, že náklady, ktoré vznikli v súvislosti s konaním pred ombudsmanom, nie je možné považovať za nutné výdavky v zmysle článku 91 písm. b) Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa, a preto ich nie je možné nahradiť.“

Konanie pred Súdom prvého stupňa a napadnutý rozsudok

7 IH návrhom podaným do kancelárie Súdu prvého stupňa 23. júla 2004 podal žalobu, ktorou navrhoval zaviazať Komisiu, aby mu uhradila 54 037 eur ako nápravu spôsobenej majetkovej ujmy spočívajúcej v nákladoch na zastúpenie advokátom v troch konaniach o sťažnosti pred ombudsmanom.

8 Súd prvého stupňa napadnutým uznesením zamietol žalobu IH ako zjavne nedôvodnú.

9 Súd prvého stupňa toto zamietnutie v podstate zdôvodnil tým, že neexistuje príčinná súvislosť medzi konaním inštitúcie a uvádzanou ujmou, pretože na jednej strane bola voľba obrátiť sa na ombudsmana pred podaním žaloby na Súd prvého stupňa slobodnou voľnou IH a na druhej strane na účasť na konaniach pred ombudsmanom neboli potrebné služby advokáta.

10 V napadnutom uznesení Súd prvého stupňa svoju úvahu začal najprv tým, že uviedol, že ustanovením ombudsmana poskytla Zmluva ES občanom Únie na účely obrany ich záujmov alternatívny prostriedok k žalobe pred súdom Spoločenstva. Tento alternatívny mimosúdny prostriedok zodpovedá osobitným kritériám a nevyhnutne

nemá rovnaký cieľ, ako má súdna žaloba. Okrem toho tieto dva prostriedky nie je možné využívať súčasne. Hoci totiž podanie sťažnosti ombudsmanovi nemá vplyv na lehoty platné pre podanie odvolania na súd Spoločenstva, musí ombudsman v prípade, ak príslušný občan súčasne podá žalobu na súd Spoločenstva týkajúcu sa tých istých skutkových okolností, svoje preskúmanie ukončiť a vyhlásiť sťažnosť za neprípustnú. Občanovi teda prináleží posúdiť, ktorý z dvoch prostriedkov, ktoré sú k dispozícii, môže lepšie slúžiť jeho záujmom.

11 Súd prvého stupňa ďalej uviedol, že náklady, ktoré vznikli v súvislosti s konaniami pred ombudsmanom, nie je možné považovať za nutné výdavky v zmysle článku 91 písm. b) Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa, a preto ich nie je možné nahradiť na základe tohto ustanovenia. Usúdil, že v predmetnej veci sa IH prostredníctvom žaloby o náhradu škody usiluje vymôcť práve tieto náklady na zastúpenie advokátom vynaložené v konaniach pred ombudsmanom a že priznanie týchto nákladov z titulu náhrady škody by bolo v rozpore s judikatúrou Súdu prvého stupňa týkajúcou sa nenahrádzania uvedených nákladov ako trov konania.

12 V tomto kontexte Súd prvého stupňa usúdil, že na rozdiel od konaní začatých na súdoch Spoločenstva prebieha konanie pred ombudsmanom takým spôsobom, že nie je potrebné dať sa zastupovať advokátom. Podľa súdu prvého stupňa stačí v sťažnosti uviesť skutkové okolnosti bez toho, aby bola potrebná právna argumentácia. Vzhľadom na to zo slobodnej voľby občana dať sa zastupovať advokátom v konaní pred ombudsmanom vyplýva, že je povinný osobne znášať tieto náklady.

13 Okrem toho Súd prvého stupňa vyvodil z rozsudku Súdneho dvora z 9. marca 1978, Herpels/Komisia (54/77, Zb. s. 585, body 45 až 50), že pokiaľ dotknutá osoba predtým, ako sa obráti na súdy Spoločenstva, využije služby advokáta, je to jej vlastné rozhodnutie, ktoré sa nemôže v žiadnom prípade pripísať žalovanej inštitúcii. Za takýchto okolností je príčinná súvislosť medzi údajnou škodou, teda nákladmi vynaloženými na zastúpenie advokátom, a konaním Spoločenstva z právneho hľadiska nedôvodná.

14 Súd prvého stupňa ďalej zdôraznil, že IH sa mohol predtým, ako podal žalobu na Súd prvého stupňa, slobodne obrátiť na ombudsmana.

15 V dôsledku toho Súd prvého stupňa rozhodol, že náklady na zastúpenie advokátom vynaložené pred ombudsmanom nie sú nahraditeľné z titulu náhrady škody v rámci žaloby o náhradu škody, a rozhodol zamietnuť žalobu ako zjavne nedôvodnú.

O návrhu na opätovné otvorenie ústnej časti konania

16 Listom doručeným Súdnemu dvoru 12. apríla 2007 navrhol IH na základe článkov 61 a 118 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora opätovné otvorenie ústnej časti konania. Tento návrh bol odôvodnený údajnou nesúdržnosťou návrhov generálnej advokátky.

17 V tejto súvislosti môže Súdny dvor *ex offo* alebo na návrh generálneho advokáta, ako aj na základe návrhu účastníkov konania nariadiť opätovné otvorenie ústnej časti konania v súlade s článkom 61 svojho rokovacieho poriadku, pokiaľ sa domnieva, že nemá dostatok informácií alebo že vec je potrebné rozhodnúť na základe tvrdenia, ku ktorému sa účastníci konania nevyjadrili (pozri uznesenie zo 4. februára 2000, Emesa Sugar, C-17/98, Zb. s. I-665, bod 18, a rozsudok zo 14. decembra 2004, Swedish Match, C-210/03, Zb. s. I-11893, bod 25).

18 V tomto prípade to však tak nie je. Na jednej strane sa totiž IH v podstate obmedzuje na komentovanie návrhov generálnej advokátky bez toho, aby uviedol skutkové okolnosti alebo ustanovenia právnych predpisov, z ktorých generálna advokátka

vychádzala a ku ktorým sa účastníci konania nevyjadrili. Na druhej strane Súdny dvor usudzuje, že má v tomto prípade k dispozícii všetky podklady potrebné na svoje rozhodnutie. Preto nie je potrebné nariadiť opätovné otvorenie ústnej časti konania.

O odvolaní

19 IH vo svojom odvolaní navrhuje, aby Súdny dvor zrušil napadnuté uznesenie a vrátil vec Súdu prvého stupňa alebo aby zaviazal Komisiu uhradiť mu 54 037 eur. IH tiež žiada zaviazať Komisiu na náhradu trov konania.

20 Komisia navrhuje zamietnuť odvolanie a zaviazať IH na náhradu trov konania.

21 IH uvádza tri dôvody, ktoré vzhľadom na to, že spolu úzko súvisia, treba skúmať spoločne. Ich podstatou je, že Súd prvého stupňa podľa IH hľadal príliš vysoký stupeň príčinnej súvislosti vyžadovaný na vznik mimozmluvnej zodpovednosti Spoločenstva. Súd prvého stupňa v dôsledku toho nepreveril dôvodnosť tvrdení, ktoré žalobca uviedol na vysvetlenie vecných a právnych dôvodov, ktoré ho nútili využiť právnu pomoc advokáta v konaniach o sťažnosti, ktoré inicioval.

22 Je pravda, ako IH správne uvádza, že skutočnosť, že náklady súvisiace s konaniami pred ombudsmanom nemožno nahradiť na základe článku 91 písm. b) Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa, je v zásade irelevantná pre otázku, či môžu byť tieto náklady predmetom náhrady škody na základe článku 288 druhého odseku ES. Ako

Súd prvého stupňa sám skonštatoval v napadnutom uznesení, uvedený článok sa vzťahuje len na náklady spôsobené konaním pred Súdom prvého stupňa s vylúčením predchádzajúceho štádia. Právo na náhradu trov konania a právo na náhradu škody v zásade podliehajú odlišným podmienkam a sú jedno od druhého nezávislé.

23 Pokiaľ ide o vyžadovanú príčinnú súvislosť, je navyše nesporné, že Rokovací poriadok Súdneho dvora i Rokovací poriadok Súdu prvého stupňa stanovujú, že trovy konania, ktoré vznikli účastníkom konania, možno nahradiť, len ak boli potrebné na účely konania. Na druhej strane je príčinná súvislosť, ktorá je vyžadovaná v rámci článku 288 druhého odseku ES, založená vždy, keď je ujma priamym dôsledkom predmetného škodiaceho aktu (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 4. októbra 1979, Dumortier frères a i./Rada, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 a 45/79, Zb. s. 3091, bod 21, a z 30. januára 1992, Finsider a i./Komisia, C-363/88 a C-364/88, Zb. s. I-359, bod 25).

24 Pokiaľ ide o žiadosť o nápravu majetkovej ujmy, ktorú žalobca údajne utrpel z dôvodu nákladov, ktoré vynaložil na to, aby si zabezpečil poradenstvo advokáta v štádiu konania pred podaním žaloby upraveného v článku 90 služobného poriadku úradníkov, Súdny dvor skonštatoval, že najmä vzhľadom na to, že obsah správnych sťažností podaných v zmysle uvedeného ustanovenia musí administratívny orgán vykladať a chápať so všetkou starostlivosťou, ktorú dobre vybavená veľká organizácia dlhuje osobám, ktoré jej podliehajú vrátane jej zamestnancov, platí, že hoci nie je možné dotknutým osobám zakázať, aby si už v tomto štádiu zabezpečili poradenstvo advokáta, ide o ich vlastné rozhodnutie, ktoré preto v žiadnom prípade nemožno pripísať dotknutej inštitúcii. V dôsledku toho niet príčinnej súvislosti medzi údajnou škodou, teda nákladmi na zastúpenie advokátom, a aktom dotknutej inštitúcie (pozri v tomto zmysle rozsudok Herpels/Komisia, už citovaný, body 47 až 49).

25 Rovnako náklady, ktoré vznikli v rámci konania pred ombudsmanom, treba odlišovať od nákladov, ktoré vznikli pri sporovom konaní.

26 Obrátenie sa na ombudsmana na jednej strane umožňuje identifikovať prípady zlého úradného postupu v mene všeobecného záujmu a snažiť sa o ich elimináciu a na druhej strane môže umožniť vyhnúť sa súdnemu konaniu, pokiaľ sa ombudsmanovi podarí vyriešiť spor medzi sťažovateľom a dotknutou inštitúciou.

27 Vyplýva zo slobodného rozhodnutia dotknutých osôb. Náklady, ktoré takto slobodne vynaložil sťažovateľ, preto nemožno považovať za ujmu pripísateľnú predmetnej inštitúcii.

28 Inak je to, pokiaľ ide o náklady, ktoré vznikli žalobcovi, ktorý sa rozhodol podať návrh na začatie súdneho konania, ktoré vedie — podľa okolností prostredníctvom rozhodnutia s právnou silou rozhodnutej veci — k priznaniu jeho práv a ukladá predmetnej inštitúcii povinnosť vyvodiť z toho dôsledky.

29 Preto právne niet žiadnej príčinnej súvislosti medzi škodou, ktorá údajne vznikla IH, a konaniami Komisie.

30 V dôsledku toho mohol Súd prvého stupňa bez toho, aby vykonal nesprávne právne posúdenie, zamietnuť žalobu IH uznesením, ktoré napokon bolo dostatočne odôvodnené.

31 Tento záver nemôže spochybniť samotná okolnosť, ktorú uvádza IH, že napadnuté uznesenie bolo vydané bez ohľadu na nedávny rozsudok Súdu prvého stupňa, v ktorom tento súd zaviazal Komisiu na nápravu ujmy zodpovedajúcej medzi iným nákladom, ktoré odporca vynaložil v rámci sťažností pred ombudsmanom (rozsudok zo 17. marca 2005, AFCon Management Consultants a i./Komisia, T-160/03, Zb. s. II-981, body 104 až 107).

32 Z uvedeného vyplýva, že odvolanie je potrebné zamietnuť.

O trovách

33 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku uplatniteľného na základe článku 118 toho istého rokovacieho poriadku na konanie o odvolaní účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať IH na náhradu trov konania a IH nemal úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ho na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

1. Odvolanie sa zamieta.

2. Internationaler Hilfsfonds eV je povinný nahradiť trovy konania.

Podpisy